

The Role of Sense of Coherence and Personal Intelligence in Prediction the Craving of Substance Abusers

Hajloo. N¹

Ahmadi. SH²

*Gharibzadeh. R³

1- *Ph.D. Psychology, Professor, Psychology Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.*

2- *Ph.D. Students in Psychology, Psychology Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.*

3- *(*Corresponding Author) Ph.D. Students in Educational Administration, Educational Sciences Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
Email: ramingharibzadeh71@gmail.com*

Abstract

Introduction: Drug abuse has been affected by a combination of individual, family and social factors. Craving for drug abuse has been recognized as a predictor of negative outcomes of treatment of drug abuse disorders.

Objective: The present study aimed to determine the role of a sense of coherence and personal intelligence in the prediction of the craving of drug users

Material and Methods: The present study is descriptive and correlational. The population of the study consisted of all drug users who referred to treatment centers in the first half of 2018 in the outpatient departments of Kermanshah province, a total of 120 individuals were selected through cluster random sampling. Data collection tools consisted of three questionnaires including a sense of coherence, personal intelligence and craving. Data were analyzed by descriptive statistics, Pearson correlation coefficient and multiple regressions using SPSS 25

Results: The results of correlation coefficients showed that the craving had a negative and significant relationship with the total score of sense of coherence, that of the components of Comprehensibility, Controllability, Significance and Configuration, meaningful and shaping ($P < 0.01$). The results of the regression analysis showed that 30 percent of craving variance was explained by a sense of coherence, and personal intelligence.

Discussion and Conclusion: Accordingly, the sense of coherence and personal intelligence is one of the variables related to craving that can be targeted for the prevention, treatment and depression of these variables.

Keywords: Craving, Drug Users, Intelligence, Sense of Coherence.

نقش حس انسجام و هوش شخصی در پیش‌بینی ولع افراد مصرف‌کننده مواد

نادر حاجلوا^۱، شیرین احمدی^۲، *رامین غریب‌زاده^۳

چکیده

مقدمه: مصرف مواد تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی قرار دارد و ولع مصرف به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌ی پیامدهای منفی درمان در برطرف کردن درمان اختلال‌های مصرف مواد مخدر شناخته شده است. هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش حس انسجام و هوش شخصی در پیش‌بینی ولع مصرف‌کننده مواد انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی صورت گرفته است. کلیه افراد مصرف‌کننده مواد که در نیمه اول سال ۱۳۹۷ به مراکز ترک اعتیاد سرپایی استان کرمانشاه مراجعه کرده و تحت درمان بودند، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل دادند. تعداد ۱۲۰ نفر از این افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل سه پرسش‌نامه‌ی حس انسجام (Sense of Coherence)، هوش شخصی (Personal Intelligence) و ولع مصرف (Praving) بود. داده‌های جمع‌آوری شده نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ آزمون‌های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه در سطح خطای ۰/۰۵ تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج ضرایب همبستگی نشان داد که ولع مصرف با نمره کل حس انسجام، مؤلفه‌های ادراک‌پذیری، مهارپذیری، معناداری و شکل دادن ارتباط منفی و معنادار دارد ($P < 0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که ۳۰ درصد از واریانس ولع مصرف به وسیله حس انسجام و هوش شخصی تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری: بر این اساس حس انسجام و هوش شخصی از متغیرهای مرتبط با ولع مصرف می‌باشد که می‌توان برای پیشگیری، درمان و کاهش ولع مصرف، این متغیرها را مورد هدف قرار داد. کلمات کلیدی: حس انسجام، مصرف‌کننده مواد، ولع مصرف، هوش شخصی.

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال هفتم ■ شماره ۲ ■ تابستان ۱۳۹۹ ■ شماره مسلسل ۲۴ ■ صفحات ۱۶۸-۱۷۵
تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۱۴
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۱۶
تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۶/۳۰

مقدمه

سلامت و کیفیت رفتاری بیشتر از ۲ میلیون و ۸۰۸ هزار نفر در سال ۱۳۹۷ اختلال مصرف مواد داشته‌اند. تنها ۲۳ درصد از این افراد از ۲۷۳۲ مرکز اعم از مراکز سرپایی غیردولتی تا تیم‌های درمان‌های اجتماع محور درمان دریافت می‌کنند (۳). ولع مصرف (Craving) به عنوان محرک اصلی در اختلال مصرف مواد که تنظیم کارآمد آن با مصرف کمتر و پیامدهای مطلوب تداعی شده است محسوب می‌شود (۴). ولع مصرف به عنوان تجربه‌ی ذهنی از میل شدید یا تمایل به استفاده از یک ماده معین

بیماری اعتیاد یک بیماری اصلی، مزمن و عصب‌زیست‌شناسی است که در اثر عوامل ژنتیکی، فیزیولوژیکی و محیطی رشد و بروز پیدا می‌کند و وجه مشخصه آن اختلال در کنترل انجام عمل و یا احساس اجبار در انجام یک عمل مشخص، با وجود آگاهی نسبت به عواقب خطرناک آن است (۱). اعتیاد به مواد مخدر یک بیماری مزمن عودکننده است که منجر به بیش از ۱۴ میلیون مرگ در سال می‌شود (۲). طبق گزارش مرکز آمار

۱- دکترای تخصصی روانشناسی، استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
۲- دانشجوی دکترای تخصصی روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
۳- دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (*نویسنده مسئول).
آدرس الکترونیک: ramingharibzadeh71@gmail.com

اطلاعات مرتبط با شخصیت و نیز در احساس درد و لذت کاربرد دارد (۱۶). مایر (Mayer) و همکاران نشان دادند که هوش شخصی با رفتارهای ناسازگارانه، همبستگی منفی و معنی‌دار دارد (۱۴). دیومیتسکا (Dumitrescu) و همکاران در تحقیقی که بر روی دانشجویان انجام دادند به این نتیجه رسیدند که هوش اجتماعی با سیگار کشیدن دانشجویان ارتباط دارد (۱۷). احمدی و همکاران در پژوهشی با عنوان «نقش بی‌اشتیاقی اخلاقی و هوش اجتماعی در پیش‌بینی ولع مصرف افراد مصرف‌کننده مواد» گزارش دادند مصرف مواد و ولع مصرف با هوش اجتماعی ارتباط منفی دارد (۱۸). رایس جویان و همکاران در پژوهش خود نشان دادند بین هوش هیجانی و بازگشت به اعتیاد ارتباط وجود دارد (۱۹).

توجه جامعه علمی به نقش ولع مصرف در اعتیاد، منعکس‌کننده‌ی معرفی ولع مصرف به عنوان عامل تشخیصی مهم در تعریف اختلال‌های مصرف‌مواد می‌باشد (۲۰) از سوی دیگر با توجه به فقدان منابع علمی کافی در مورد نقش حس انسجام و هوش شخصی در ولع مصرف و همچنین با در نظر گرفتن اینکه در کشور ما در حال حاضر به بررسی نقش این متغیرها در ولع مصرف مواد پرداخته نشده است، بررسی این موضوع می‌تواند به درک بهتر نقش متغیرهای فوق در پیش‌بینی ولع مصرف در افراد معتاد و برای پیشگیری از آن مفید واقع شود. بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا حس انسجام و هوش شخصی توانایی پیش‌بینی ولع مصرف افراد مصرف‌کننده مواد را دارند؟

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه افراد مصرف‌کننده مواد مراجعه‌کننده به مراکز ترک اعتیاد استان کرمانشاه تشکیل دادند. تعداد ۱۲۰ نفر از این افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از جامعه آماری فوق انتخاب و در پژوهش شرکت داده شدند. با توجه به اینکه در تحقیقات همبستگی به ازای هر متغیر پیش‌بین تعداد ۳۰ نفر نمونه مشخص شده است (۲۱)، در این تحقیق برای افزایش اعتبار بیرونی تحقیق، ۱۲۰ نفر نمونه در نظر گرفته شد. روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به این صورت بود که ابتدا لیست تمامی مراکز ترک اعتیاد استان کرمانشاه

و شدت اشتیاق فرد در هنگام تلاش برای تغییر تعریف شده است (۵). میزان ولع مصرف تحت تأثیر شاخص‌های مصرف‌مواد مانند میزان مصرف، مدت زمان پرهیز یا شدت وابستگی و تخمین طول مدت مربوط به زمان ترک قرار می‌گیرد (۶). نظریه‌های مصرف‌مواد بر نقش ولع مصرف در استفاده مداوم مواد مخدر تأکید دارند (۷). به نظر می‌رسد یکی از متغیرهای که در ولع مصرف مواد افراد مصرف‌کننده مواد نقش دارد، حس انسجام (Sense of Coherence) است. حس انسجام توسط آنتونووسکی (Antonovsky) مطرح شد (۸). وی حس انسجام را به صورت یک جهت‌گیری شخصی به زندگی تعریف می‌کند و بر این باور تأکید دارد که از طریق حس انسجام می‌توان توجیه کرد که چرا فردی می‌تواند حد بالایی از استرس را از سر بگذراند و سالم باقی بماند؛ بنابراین به اعتقاد او آزمون حس انسجام، کنترل بر استرس را ارزیابی می‌کند و این کنترل از طریق سه مفهوم اساسی، قابل‌درک بودن، قابل‌مدیریت بودن و معنی‌دار بودن وقایع از نظر فرد که جنبه روانی-اجتماعی دارند ممکن می‌شود (۹). در این راستا، مطالعات نشان دادند حس انسجام پایین به صورت قابل توجه با مصرف خطرناک الکل مرتبط است (۱۰). در پژوهشی که ارغابایی (Arghabaei) و همکاران انجام دادند به این نتیجه رسیدند که حس انسجام پیش‌بینی‌کننده گرایش به مصرف مواد می‌باشد (۱۱). ناجدر (Najder) در پژوهش خود گزارش داد بین حس انسجام پایین و مصرف سیگار ارتباط وجود دارد (۱۲). در پژوهشی که توسط گرینوستین (Grevenstein) و همکاران انجام شد وجود ارتباط کلی حس انسجام بالا با سوءمصرف -پایین مواد را نشان دادند (۱۳).

از دیگر عوامل مهم دیگری که می‌تواند با رفتارهای اعتیادی از جمله ولع مصرف مواد ارتباط داشته، هوش شخصی (Personal Intelligence) می‌باشد. گاردنر (Gardner) اعتقاد داشت که هوش شخصی دو نوع می‌باشد که عبارت هستند از هوش درون فردی و هوش بین فردی (۱۴). هوش شخصی به عنوان توانایی استدلال در مورد شخصیت و اطلاعات مرتبط با شخصیت و استفاده از این اطلاعات برای هدایت رفتارهای شخص و به طور کلی هدایت زندگی تعریف شده است (۱۵). هوش شخصی، ترکیبی از هوش هیجانی و هوش اجتماعی می‌باشد که در موضوعات اساسی نظیر شخصیت،

و معنی‌داری ۰/۸۲ گزارش کردند (۲۷). در ایران محمدی‌زاده و همکاران ۲۰۱۰ پرسش‌نامه مذکور را هنجاریابی کردند که آلفای کرونباخ پرسشنامه در دانشجویان پسر و دختر به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۸ و روایی همزمان این پرسش‌نامه با پرسشنامه ۴۵ سؤالی سرسختی روان‌شناختی ۰/۵۴ به دست آمد. همچنین این پژوهشگران به منظور بررسی اعتبار پرسش‌نامه، ارتباط خرده مقیاس‌های ادراک‌پذیری، مهارت‌پذیری و معنی‌داری را با کل پرسشنامه بررسی کردند که به ترتیب ضرایب ۰/۸۶، ۰/۸۱ و ۰/۷۶ به دست آمد که نشان دهنده اعتبار مطلوب پرسشنامه است (۲۸). ضریب پایایی آن در پژوهش حاضر برای خرده مقیاس‌های ادراک‌پذیری، مهارت‌پذیری و معنی‌داری به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۰ و ۰/۷۸ به دست آمد.

پرسش‌نامه هوش شخصی: فرم کوتاه پرسش‌نامه هوش شخصی توسط مایر (Mayer) و همکاران طراحی شده است و ۱۲ سؤال ۴ گزینه‌ای دارد که شش سؤال اول مربوط به راهنمای انتخاب و شش سؤال دوم مربوط به شکل دادن به شخصیت می‌باشد. سؤالات پرسشنامه هوش شخصی همانند تست ضریب هوش (Intelligence Quotient) می‌باشد یعنی فرد موقعی نمره می‌گیرد که به سؤال مورد نظر پاسخ صحیح داده باشد در غیر این صورت نمره‌ای نمی‌برد. نمره‌ای که یک نفر در پرسش‌نامه می‌تواند کسب کند بین صفر تا ۱۲ خواهد بود برای بررسی روایی پرسش‌نامه از روایی همزمان استفاده شد و به علت همبستگی ۰/۸۷ با فرم بلند پرسش‌نامه، روایی همزمان پرسش‌نامه، مناسب ارزیابی شد. برای بررسی پایایی پرسش‌نامه از روش دو نیمه‌سازی استفاده شد که میزان ۰/۸۴ به دست آمد و ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه ۰/۸۱ به دست آمد که نشان از مطلوب بودن پایایی پرسش‌نامه می‌باشد (۲۹). ضریب پایایی آن در پژوهش حاضر برای خرده مقیاس‌های راهنمای انتخاب ۰/۵۹ و شکل دادن ۰/۵۷ به دست آمد.

به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، پس از اخذ موافقت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و توضیح کامل درباره هدف و روش تحقیق، به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات آنان محرمانه باقی خواهد ماند. همچنین قوانین کمیته اخلاق نشر رعایت گردید. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد و به منظور ارائه آمار توصیفی از تعداد، درصد و میانگین و انحراف معیار و به منظور ارائه آمار تحلیلی از آزمون آماری پیرسون (Person) و تحلیل

که ۱۹ مرکز را شامل می‌شد تهیه، سپس دو مرکز از بین آن‌ها به تصادف انتخاب و پس از مراجعه به مراکز مربوطه تمامی پرونده‌های مراجعین آن مراکز در دسترس قرار گرفت. سپس از هر مرکز ۶۰ نفر از افرادی که در پرونده‌شان دارای تشخیص سوء مصرف مواد بود انتخاب شد. بعد از آن‌ها درخواست شد به صورت انفرادی و در محل مرکز، به پرسش‌نامه محقق ساخته جمعیت شناختی، ولع مصرف، حس انسجام و هوش شخصی پاسخ بدهند. معیارهای ورود شامل دامنه سنی بین ۲۰-۴۵ سال و داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن بود و عدم ابتلا به سایر اختلالات روان‌پزشکی و عدم تمایل به ادامه همکاری نیز معیار خروج شرکت‌کنندگان بود. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل موارد زیر بوده‌اند:

پرسش‌نامه کوتاه ولع مصرف مواد: این آزمون یک ابزار خود گزارشی ۸ آیتمی است که توسط سوموزا (Somoza) و همکاران در سال ۱۹۹۵ ساخته شده و مدت، فراوانی و شدت ولع مصرف مواد را در یک پرسشنامه لیکرتی ۵ نقطه‌ای از نه اصلاً (صفر) تا خیلی زیاد (۴) اندازه می‌گیرد. این آزمون همبستگی بالایی با مقیاس‌های شدت اعتیاد نشان داده و ضریب آلفای کرونباخ آن نیز ۰/۸۸ گزارش شده است (۲۲) و ضریب ۰/۷۸ توسط بشرپور (Basharpoor) به دست آمده است (۲۳). ضریب پایایی آن در پژوهش حاضر ۰/۸۰ به دست آمد.

پرسش‌نامه حس انسجام: نسخه کوتاه پرسش‌نامه حس انسجام توسط آنتونووسکی (Antonovsky) در سال ۱۹۸۷ طراحی شده است (۸). این پرسش‌نامه ۱۳ سؤال در یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای به ارزیابی نظر پاسخگویان می‌پردازد و شامل سه خرده پرسش‌نامه ادراک‌پذیری، مهارت‌پذیری و معناداری است. گویه‌های شماره ۱، ۲، ۳، ۵ و ۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود نمره‌گذاری از ۱۳ تا ۹۱ است که نمره بالاتر بیانگر حس انسجام قوی‌تر است. در این ابزار نمره ۱۳ تا ۶۳ بیانگر حس انسجام پایین، نمره ۶۴ تا ۷۹ نشانه حس انسجام متوسط و نمره ۸۰ تا ۹۱ حس انسجام بالا را نشان می‌دهد (۲۴). در ۱۲۷ مطالعه انجام شده آلفای کرونباخ حس انسجام از ۰/۷۰ تا ۰/۹۲ به تأیید رسیده است (۲۵). اعتبار درونی این پرسش‌نامه در مطالعات متعدد از ۰/۸۲ تا ۰/۸۶ بیان شده است (۲۶). ویفلدت (Viflادت) و همکاران اعتبار خرده مقیاس‌ها را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای ادراک‌پذیری ۰/۷۹، مهارت‌پذیری ۰/۸۹

رگرسیون (Regression) چندگانه استفاده گردید.

یافته‌ها

تعداد ۱۲۰ آزمودنی مرد با میانگین سنی ۲۸/۶۰ سال و انحراف معیار ۷/۰۹ در این پژوهش شرکت داشتند که تعداد ۱۲ نفر (۱۰ درصد) آن‌ها تحصیلات ابتدایی، ۳۵ نفر (۲۹/۱۷ درصد) تحصیلات راهنمایی، ۳۷ نفر (۳۰/۸۳ درصد) تحصیلات دبیرستان، ۲۲ نفر (۱۸/۳۳ درصد) تحصیلات دیپلم، ۹ نفر (۷/۵ درصد) کارشناسی، ۵ نفر (۴/۱۷ درصد) تحصیلات بالاتر داشتند. تعداد ۸۴ نفر (۷۰ درصد) سابقه ترک قبلی داشته‌اند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون (Person) و رگرسیون خطی چندگانه (Multiple Linear Regression) استفاده شد. قبل استفاده از این آزمون‌ها، مفروضه‌هایی که استفاده از آن‌ها را مجاز می‌شمارند، مورد بررسی قرار گرفت. فرضیه وجود رابطه‌ی خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک با توجه به نمودار پراکنش متغیرها (نشانگر وجود رابطه‌ی خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک)، مفروضه‌ی نرمال بودن توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف (Kolmogorov-Smirnov) ($P > 0.05$)، مفروضه‌ی استقلال باقیمانده‌ها با استفاده از آماره‌ی دوربین-

واتسون (Durbin-Watson) (فرارگیری در بازه‌ی ۱/۵ تا ۲/۵) و مفروضه‌ی نبود هم‌خطی چندگانه (Multicollinearity) بین متغیرهای مستقل با استفاده از شاخص تولرانس (Tolerance) و عامل تورم واریانس (Variance inflation factor) (بزرگتر از ۰/۱)، مورد تأیید قرار گرفت.

جدول شماره ۱ نشان می‌دهد ولع مصرف با نمره کل حس انسجام ($r = -0.48$; $P < 0.01$)، مؤلفه‌های ادراک‌پذیری ($r = -0.45$; $P < 0.01$)، مهارپذیری ($r = -0.40$; $P < 0.01$)، معناداری ($r = -0.37$; $P < 0.01$) و شکل دادن ($r = -0.24$; $P < 0.01$) ارتباط منفی و معنادار دارد.

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که متغیرهای پیش‌بین حدود ۳۰ درصد واریانس ولع مصرف را پیش‌بینی می‌کند. نسبت F نیز بیانگر این است که رگرسیون متغیر ولع مصرف بر روی متغیرهای حس انسجام و هوش شخصی معنادار است ($P < 0.001$).

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که ادراک‌پذیری با بتای ۰/۳۲

جدول ۲- نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی ولع مصرف بر اساس حس انسجام و هوش شخصی

of F Sig	F	R ²	R
0.001	9.542	0.30	0.543

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای حس انسجام و هوش شخصی

متغیر	M ± SD	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)
حس انسجام (۱)	۶/۰۶ ± ۲۴/۰۷	۱						
ادراک‌پذیری (۲)	۲/۵۵ ± ۸/۱۷	۰/۸۰**	۱					
مهارپذیری (۳)	۲/۵۹ ± ۷/۹۷	۰/۹۰**	۵۳۲**	۱				
معناداری (۴)	۲/۰۴ ± ۷/۹۳	۰/۸۵**	۰/۴۶**	۰/۷۸**	۱			
راهنمای انتخاب (۵)	۱/۰۵ ± ۳/۲۳	۰/۰۹	۰/۰۴۸	۰/۰۰۸	۰/۰۷۰	۱		
شکل دادن (۶)	۱/۰۶ ± ۲/۴۰	۰/۰۶۳	۰/۰۱۳	۰/۰۳۹	۰/۱۲	۰/۳۴**	۱	
ولع مصرف (۷)	۳/۴۴ ± ۱۷/۳۳	۰/۴۸**	۰/۴۵**	۰/۴۰**	۰/۳۷**	۰/۱۳	۰/۲۴**	۱

** در سطح ۰/۰۵

جدول ۳- ضرایب بتا و آزمون معناداری بر اساس مؤلفه‌های حس انسجام

متغیرهای پیش‌بین	B	STE	β	t	P
مقدار ثابت	۱۰/۹۹	۱/۱۴		۹/۱۸	۰/۰۰۱
ادراک‌پذیری	-۰/۴۲۶	۰/۱۲۶	-۰/۳۲۴	-۳/۳۸	۰/۰۰۱
مهارپذیری	-۰/۱۹۶	۰/۱۸۳	-۰/۲۴۴	-۲/۰۶	۰/۰۵
معناداری	-۰/۱۸۰	۰/۲۱۵	-۰/۱۰۷	-۰/۸۳۶	۰/۴۰

جدول ۴- ضرایب بتا و آزمون معناداری تی بر اساس مؤلفه‌های هوش شخصی

متغیرهای پیش‌بین	بتا	STE	β	t	P
مقدار ثابت	۱۵/۰۰	۱/۰۶		۱۴/۲۶	۰/۰۰۱
شکل دادن	-۰/۶۷۱	۰/۳۰	-۰/۲۱۴	-۲/۲۴۰	۰/۰۵
راهنمای انتخاب	۰/۲۹۹	۰/۳۴	۰/۰۶۲	۰/۶۵۳	۰/۵۱

ولع مصرف

مورد مواجهه آن‌ها در آینده پیش‌بین‌پذیر باشند یا حداقل وقتی با رویداد ناگهانی مواجهه شدند رفتاری واضح و مرتبط از خود نشان دهند. همچنین آنتونووسکی مؤلفه مدیریت‌پذیری را به صورت گسترده ادراک فرد از منابعی توصیف می‌کند که فرد در اختیار دارد و برای مواجهه با نیازهای ناشی از محرک‌هایی به کار گرفته می‌شود که فرد را بمباران می‌کنند. این منابع در افراد دارای حس انسجام، بسنده و مؤثر هستند و نیز معناداری یک مؤلفه کاملاً شناختی است و مؤید تأکید او بر اهمیت شناخت و نقش آن در حس انسجام است و آنتونووسکی معتقد است که معناداری، مؤلفه انگیزشی حس انسجام است، زیرا همین مؤلفه است که فرد را به طرف ارتقاء فهم از دنیای شخص و منابع تحت اختیار سوق می‌دهد به عبارت دیگر آنتونووسکی استدلال می‌کند که افراد با حس انسجام قوی مجموعه‌ای از قواعد بنیادین و روش‌های انعطاف‌پذیر برای مقابله یا پردازش موفقیت‌آمیز اطلاعات که امکان حل تعارض را فراهم می‌کنند دارند؛ آن‌ها آنچه را که مناسب شرایط خاصی است را انجام می‌دهند. در این مطالعه نشان داده شد که افراد با حس انسجام قوی می‌توانند روش‌هایی را برای رسیدگی به مصرف الکل حتی در مقادیر زیاد یا ظرفیت‌های بالا پیدا کنند (۳۰). به عبارت دیگر حس انسجام منبعی است که افراد را برای مدیریت کردن تنش، شناسایی و بسیج کردن منابع مقاومت کلی برای ارتقا دادن مقابله مؤثر از طریق یافتن راه‌حل‌های خاص برای مشکلات خاص توانمند می‌سازد (۳۱). در نتیجه افراد مصرف‌کننده مواد به دلیل حس انسجام پایین پس از رسیدن به حالت پرهیز، میل شدیدی برای تجربه دوباره مصرف مواد پیدا می‌کنند.

در این مطالعه، نتایج ضریب همبستگی نشان داد ولع مصرف با شکل دادن، ارتباط منفی و معنادار دارد ($P < 0/01$). همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که شکل دادن با بتای ۰/۲۱ می‌تواند به صورت معناداری ولع مصرف را پیش‌بینی کنند. این نتایج با یافته‌های مایر (Mayer) و همکاران (۱۴)، دیومیترو

($P < 0/001$ و $t = -3/38$) و مهارپذیری با مقدار بتای ۰/۲۴ درصد ($P < 0/05$ و $t = 2/06$) می‌توانند به صورت معناداری ولع مصرف را پیش‌بینی کنند. جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که شکل دادن با بتای ۰/۲۱ ($P < 0/05$ و $t = -2/24$) می‌تواند به صورت معناداری ولع مصرف را پیش‌بینی کند ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف نقش حس انسجام و هوش شخصی در ولع مصرف افراد مصرف‌کننده مواد انجام گرفت. نتایج ضریب همبستگی نشان داد ولع مصرف با نمره کل حس انسجام، مؤلفه‌های ادراک‌پذیری، مهارپذیری و معناداری ارتباط منفی و معنادار دارد ($P < 0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که ادراک‌پذیری با بتای ۳۲ درصد و مهارپذیری با مقدار بتای ۲۴ درصد می‌توانند به صورت معناداری ولع مصرف را پیش‌بینی کنند. این نتایج با یافته‌های بورچگریوینک (Borchgrevink) (۱۰)، ناجدر (Najder) (۱۲) و گرینوستین (Grevenstein) و همکاران مبنی بر وجود ارتباط کلی حس انسجام بالا با سوء مصرف پایین مواد همخوان می‌باشد (۱۳).

در تبیین این فرض می‌توان گفت آنتونووسکی (Antonovksy) معتقد است آزمون حس انسجام، مدیریت بر استرس را ارزیابی می‌کند و این مدیریت از طریق سه مفهوم اساسی (قابل درک بودن وقایع، قابل مدیریت بودن وقایع و معنادار بودن وقایع از نظر فرد) مفاهیم دارای جنبه روانی اجتماعی ممکن می‌کند. قابلیت درک دربردارنده مؤلفه‌هایی است که حس شناخت را به وجود می‌آورد. در افرادی که حس انسجام بالا دارند، اطلاعات مربوط به مؤلفه شناختی مرتب، جامع، ساختارمند و روشن است و نه مغشوش، آسیب‌دیده و انعطاف‌ناپذیر (۸). مردان و زنانی که حس قوی در فهم‌پذیر بودن رویدادها دارند، انتظار دارند محرک‌های

استفاده از ماده مصرفی و میل شدید به آن می‌شود. عدم کنترل نوع ماده مصرفی به دلیل مصرف بیش از یک نوع ماده مخدر توسط اکثر آزمودنی‌ها از محدودیت‌های مطالعه حاضر بود؛ بنابراین انجام پژوهش مشابه با کنترل نوع ماده مصرفی و استفاده از طرح‌های مقایسه‌ای پیشنهاد می‌گردد. یافته‌های این پژوهش قابل کاربرد توسط روانشناسان و مشاوران مراکز درمانی می‌باشد. تا در کنار درمان‌های دارویی از درمان‌های روان‌شناختی نیز سودجویند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از مدیریت، پرسنل و کلیه درمان‌جویان مراکز ترک اعتیاد استان کرمانشاه به خاطر همکاری ارزنده‌شان در اجرای این پژوهش، نهایت قدردانی را داریم.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌کنند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

- 1- Miller P. Principles of addiction: comprehensive addictive behaviors and disorders: Academic Press; 2013.
- 2- Uceyler N, Burgmer M, Friedel E, Greiner W, Petzke F, Sarholz M, et al. [Etiology and pathophysiology of fibromyalgia syndrome : Updated guidelines 2017, overview of systematic review articles and overview of studies on small fiber neuropathy in FMS subgroups]. *Schmerz*. 2017;31(3):239-45. <http://dx.doi.org/10.1007/s00482-017-0202-5> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28493226
- 3- Ahrnsbrak R, Bose J, Hedden SL, Lipari RN, Park-Lee E. Key substance use and mental health indicators in the United States: Results from the 2016 National Survey on Drug Use and Health. Center for Behavioral Health Statistics and Quality, Substance Abuse and Mental Health Services Administration: Rockville, MD, USA. 2017.
- 4- Kober H, Bolling D. Emotion regulation in substance use disorders. *Handbook of emotion regulation*. 2014. p. 428-46.
- 5- Auriacombe M, Dubernet J, Sarram S, Daulouède J, Fatséas M. Traitements pharmacologiques dans les addictions: pour une approche transversale et simplifiée. *Traité d'addictologie*: Lavoisier Paris; 2016. p. 307-10.
- 6- Serre F, Fatseas M, Swendsen J, Auriacombe M. Ecological momentary assessment in the investigation of craving and substance use in daily life: a systematic review. *Drug Alcohol Depend*. 2015;148:1-20. <http://dx.doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2014.12.024> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25637078
- 7- Bresin K, Verona E. Craving and substance use: Examining psychophysiological and behavioral moderators. *Inter J Psychophysiology*. 2019;3(18):1-12. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijpsycho.2019.03.006>
- 8- Antonovsky A. *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-bass; 1987.
- 9- Bengtsson-Tops A, Hansson L. The validity of Antonovsky's Sense of Coherence measure in a sample of schizophrenic patients living in the community. *J Adv Nurs*. 2001;33(4):432-8. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2648.2001.01692.x> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11251730
- 10- Borchgrevink C. Predicting Alcohol Consumption in Hospitality Populations Using Sense of Coherence. *J Tourism & Hospitality Management*. 2017;5(1). <http://dx.doi.org/10.17265/2328-2169/2017.02.003>

- 11- Arghabaei M, Soleimanian A, Mohammadipour M. The Role of Family Emotional Atmosphere, Sense of Coherence, and Affects in the Prediction of Tendency Toward Substance Use Among University Students. *Iranian J Psychiatry & Clinical Psychology*. 2018. <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.24.3.310>
- 12- Najder A. Sense of Coherence, Smoking Status, Biochemical Cardiovascular Risk Factors and Body Mass in Blue Collar Workers-Short Report. *Am J Mens Health*. 2018;12(4):894-9. <http://dx.doi.org/10.1177/1557988317748393> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29313407
- 13- Grevenstein D, Bluemke M, Nagy E, Wippermann C, Kroeninger-Jungaberle H. Sense of coherence and substance use: Examining mutual influences. *Personality and Individual Differences*. 2014;64:52-7. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2014.02.017>
- 14- Mayer JD, Panter AT, Caruso DR. Does personal intelligence exist? Evidence from a new ability-based measure. *J Pers Assess*. 2012;94(2):124-40. <http://dx.doi.org/10.1080/00223891.2011.646108> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22339306
- 15- Allen JL. *Personal Intelligence and Learning about Personality in Everyday Life*. 2017.
- 16- Mayer JD, Salovey P, Caruso DR. TARGET ARTICLES: "Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". *Psychological Inquiry*. 2004;15(3):197-215. http://dx.doi.org/10.1207/s15327965pli1503_02
- 17- Dumitrescu AL, Badiță D, Dogaru CB, Toma C, Duță C. The Association of Social Desirability and Social Intelligence with Smoking among Undergraduates. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014;159:552-6. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.423>
- 18- Ahmadi S, Yaghouti H, Fallahi V. The role of ethical enthusiasm and social intelligence in predicting the craving of drug users. *J of Research in Addiction Research*. 2017;11(44):155-68.
- 19- Raisjouyan Z, Talebi M, Ghasimi Shahgaldi F, Abdollahian E. Investigating the effect of emotional intelligence on the addiction relapse after quitting. *Asia Pacific J Med Toxicology*. 2014;3(1):27-30.
- 20- Luminet O, Cordovil de Sousa Uva M, Fantini C, de Timary P. The association between depression and craving in alcohol dependency is moderated by gender and by alexithymia factors. *Psychiatry Res*. 2016;239:28-38. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychres.2016.02.062> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27137959
- 21- Delavar A. Theoretical and scientific resources of research in humanities and social sciences. Tehran: Roshd publication; 2006.
- 22- Somoza E, Dyrenforth S, Goldsmith J, Mezinskis J, Cohen M, editors. In search of a universal drug craving scale. annual meeting of the American Psychiatric Association, Miami, FL; 1995.
- 23- Basharpour S. Relationships between cognitive emotion regulation and effortful control with severity of dependence and craving in people with substance dependency. *J of Substance Abuse Addiction Research*. 2014;7(28):131-46.
- 24- Antonovsky A. The structure and properties of the sense of coherence scale. *Social Science & Medicine*. 1993;36(6):725-33. [http://dx.doi.org/10.1016/0277-9536\(93\)90033-z](http://dx.doi.org/10.1016/0277-9536(93)90033-z)
- 25- Rohani C, Khanjari S, Abedi HA, Oskouie F, Langius-Eklof A. Health index, sense of coherence scale, brief religious coping scale and spiritual perspective scale: psychometric properties. *J Adv Nurs*. 2010;66(12):2796-806. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05409.x> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20722813
- 26- Lustig DC, Rosenthal DA, Strauser DR, Haynes K. The Relationship Between Sense of Coherence and Adjustment in Persons with Disabilities. *Rehabilitation Counseling Bulletin*. 2016;43(3):134-41. <http://dx.doi.org/10.1177/003435520004300302>
- 27- Vifladt A, Simonsen BO, Lydersen S, Farup PG. The association between patient safety culture and burnout and sense of coherence: A cross-sectional study in restructured and not restructured intensive care units. *Intensive Crit Care Nurs*. 2016;36:26-34. <http://dx.doi.org/10.1016/j.iccn.2016.03.004> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27212614
- 28- Mohammadzadeh A, Poursharifi H, Alipour A. Validation of Sense of Coherence (SOC) 13-item scale in Iranian sample. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2010;5:1451-5. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.306>
- 29- Mayer JD, Allen JL. A Personality Framework for the Unification of Psychology. *Review of General Psychology*. 2013;17(2):196-202. <http://dx.doi.org/10.1037/a0032934>
- 30- Nilsson KW, Starrin B, Simonsson B, Leppert J. Alcohol-related problems among adolescents and the role of a sense of coherence. *Inter J Social Welfare*. 2007;16(2):159-67. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2397.2006.00452.x>
- 31- Eriksson M, Lindstrom B, Lilja J. A sense of coherence and health. Salutogenesis in a societal context: Aland, a special case? *J Epidemiol Community Health*. 2007;61(8):684-8. <http://dx.doi.org/10.1136/jech.2006.047498> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17630366